



پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد: علی اصغر بهشتی، ۱۳۹۶

## مسئولیت مدنی راننده و دارنده وسایل نقلیه موتوری زمینی ناشی از حوادث رانندگی با تاکید بر قانون بیمه اجباری مصوب سال ۱۳۹۵

اتومبیل همراه با امکانات نوینی که از نظر حمل و نقل و ترابری در اختیار بشر قرار داده است خطرات گوناگونی را نیز برای بشر پیش آورد. در مقابل این خطرات، مسئولیت مدنی به عنوان ضمانت اجرای حقوق اشخاص، ایفای نقش می‌کند. در حوادث رانندگی نیز سیر تحولات صنعتی و اجتماعی، پذیرش نظریه مسئولیت مبتنی بر خطر و مسئولیت موضوعی را به حد بالایی رسانده است. علاوه بر این، از آنجا که فقه اسلامی پیش از هزار سال قبل مبنایی غیر از تقصیر، یعنی مسئولیت موضوعی را برگزیده است و باعنایت به این که مطابق اصل چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی نیز قوانین ایران باید منطبق بر حقوق اسلامی باشد مبنای مسئولیت مدنی در حقوق اسلامی ما مسئولیت موضوعی است.

حوادث رانندگی، از مهم ترین مسائلی هستند که در قرن اخیر دادگاهها را به خود مشغول داشته اند. همین امر ضرورت دخالت قانونگذار در جهت کاهش آسیبهای ناشی از این پدیده را به خوبی روشن می‌کند. "قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث" مصوب 1347 و نیز قانون اصلاح آن مصوب 1395/2/20 و بنام قانون بیمه اجباری خسارات وارده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه در راستای همین امر وضع شده اند. دارنده وسیله نقلیه بر اساس ماده 2 موضوع این قانون باشند بر چهار دسته تقسیم می‌شوند: 1- مالک 2- متصرف غیرقانونی 3- متصرف قانونی که وسیله نقلیه را در جهت منافع مالک در تصرف دارد. 4- متصرف قانونی که وسیله نقلیه را در جهت منافع خود در تصرف دارد. که این نظریه به دلیل سازگاری بیشتر با قانون و فقه اسلامی و بیان فروض مختلف، نظریه مورد قبول و برتر است.

پس از تحقق مسئولیت و مشخص شدن فرد مسئول حادثه، عوامل رافع مسئولیت، موثر خواهند بود. تأثیر عوامل رافع مسئولیت به طور کلی یکسان است و سبب معافیت کلی یا جزئی شخص مسئول می‌شود.

واژگان کلیدی: مسئولیت موضوعی، اصل تقصیر، دارنده وسیله نقلیه، جبران خسارت

اتومبیل همراه با امکانات نوینی که از نظر حمل و نقل و ترابری در اختیار بشر قرار داده است خطرات گوناگونی را نیز برای بشر پیش آورد. در مقابل این خطرات، مسئولیت مدنی به عنوان ضمانت اجرای حقوق اشخاص، ایفای نقش می‌کند. در حوادث رانندگی نیز سیر تحولات صنعتی و اجتماعی، پذیرش نظریه مسئولیت مبتنی بر خطر و مسئولیت موضوعی را به حد بالایی رسانده است. علاوه بر این، از آنجا که فقه اسلامی پیش از هزار سال قبل مبنایی غیر از تقصیر، یعنی مسئولیت موضوعی را برگزیده است و باعنایت به این که مطابق اصل چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی نیز قوانین ایران باید منطبق بر حقوق اسلامی باشد مبنای مسئولیت مدنی در حقوق اسلامی ما مسئولیت موضوعی است.

حوادث رانندگی، از مهم ترین مسائلی هستند که در قرن اخیر دادگاهها را به خود مشغول داشته اند.



همین امر ضرورت دخالت قانونگذار در جهت کاهش آسیبهای ناشی از این پدیده را به خوبی روشن می‌کند. "قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث" مصوب 1347 و نیز قانون اصلاح آن مصوب 1395/2/20 و بنام قانون بیمه اجباری خسارات وارده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه در راستای همین امر وضع شده‌اند. دارنده وسیله نقلیه بر اساس ماده 2 موضوع این قانون باشند بر چهار دسته تقسیم می‌شوند: 1- مالک 2- متصرف غیرقانونی 3- متصرف قانونی که وسیله نقلیه را در جهت منافع خود در تصرف دارد. که این نظریه به دلیل سازگاری بیشتر با قانون و فقه اسلامی و بیان فروض مختلف، نظریه مورد قبول و برتر است.

پس از تحقق مسئولیت و مشخص شدن فرد مسئول حادثه، عوامل رافع مسئولیت، موثر خواهند بود. تأثیر عوامل رافع مسئولیت به طور کلی یکسان است و سبب معافیت کلی یا جزئی شخص مسئول می‌شود.

واژگان کلیدی: مسئولیت موضوعی، اصل تقصیر، دارنده وسیله نقلیه، جبران خسارت

شماره‌ی پایان‌نامه: ۱۲۷۲۰۸۰۷۹۵۲۰۴۲

تاریخ دفاع: ۱۳۹۶/۱۰/۲۴

رشته‌ی تحصیلی: حقوق خصوصی

دانشکده: علوم انسانی

استاد راهنما: دکتر ولی‌اله ملکوتی‌فر

استاد مشاور: محمدرضا نیکنام

## **M.A. Thesis:**

### **Civil liability of a driver of motor vehicles caused by traffic accident with an emphasis on the mandatory insurance law of 2016**

Civil responsibility insurance is one of the most important branches of insurance . Car accidents is the most important issue of civil responsibility insurance . Formerly , the most important legal text in this connection was civil responsibility compulsory insurance of the owners of land automotives toward third parties , passed in 1968 . This law due to defects was abolished by amending law of civil responsibility compulsory insurance of owners of land automotives towards third parties passed on 06.08.2016 and after that the recent law was dominated on these accidents . It was the necessity of coordinating laws with society needs that made lawmakers to amend third party insurance law using judicial procedure and doctrine . The struggle of the lawmaker is admirable and solved most law problems , but with this description there are ambiguities which reduce law transparency . Such as , although the problem of owner concept is solved in new law , there are doubts in who is



included in topical responsibility . There are many viewpoints about the basis for responsibility of the land automotive owner . The most important of them is fault supposition and absolute responsibility . Also , based on the fourth principle of constitution that states all rules and regulations must be based on Islamic criteria , here the absolute responsibility theory is preferred . About who is included in topical responsibility , a number of lawyers believe that the owner has civil responsibility , others know the driver responsible . On the other side , from the author viewpoint another theory is discussed that lawyers did not mention it , and it is joint and several responsibility of owner and driver . Finally , a theory from a lawyer professor who believes in separation has been mentioned . This theory is better and more accepted because it is logically more consistent with legal rules .

Key words : Compulsory insurance , Third party , Fault principle , Topical responsibility , Insurer .